

บทความรับเชิญ

โทรทัศน์ครู นวัตกรรม การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

มนตรี แยมกสิกร* กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)

โทรทัศน์ครู กำเนิดขึ้นครั้งแรก ณ ประเทศอังกฤษ โดยเริ่มเปิดบริการเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ภายใต้การดำเนินงานของ The Department for Children, Schools and Families (DCSF) ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีแนวคิดริเริ่มนำนวัตกรรม การพัฒนาวิชาชีพครู ในรูปแบบโทรทัศน์ครูเข้ามาใช้ในประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามอบหมายให้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้บริหารโครงการ ภายใต้ชื่อ โครงการพัฒนาระบบ Teacher TV การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหา ออกแบบ จัดทำบทรายการพัฒนาและผลิตเผยแพร่เนื้อหาบนสื่อ (High Quality Narrative TV Program for Teacher Development Project) ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งตามแผนกระตุณเศรษฐกิจ ปี 2553-2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนารายการโทรทัศน์คุณภาพสูงที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครู เพื่อกระตุ้นให้เกิดวงจรการพัฒนาในวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

2. พัฒนาสื่อ/ช่องทางสำหรับการเผยแพร่และถ่ายทอดรายการให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

3. สร้างแหล่งความรู้ที่รวบรวมวิธีปฏิบัติ ในด้านการเรียนการสอนที่ดี ข้อมูล ข่าวสารที่เชื่อมโยงเรื่องการศึกษา อันจะเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพครู รวมถึงพัฒนาวิธีการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาที่ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้กำหนดนโยบายและบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

4. ให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งในคณะศึกษาศาสตร์/คณะครุศาสตร์ โรงเรียน และหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ

หลักการพื้นฐานของโทรทัศน์ครู

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะครูเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติให้มีศักยภาพในการที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่คุณภาพการศึกษาจะไม่มีทางดีไปกว่าคุณภาพของครูได้ (Barber, 2009) คุณภาพครูจะเกิดขึ้นได้มีปัจจัยต้นเหตุหลายประการ นับตั้งแต่ การมีโอกาสดัดครอง “คนเก่ง คนดี” ให้หันมาเรียนครู กระบวนการผลิตครูมีคุณภาพ กระบวนการเข้าสู่วิชาชีพครู

* รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

* ผู้อำนวยการโครงการโทรทัศน์ครู/คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ของครูรุ่นใหม่เป็นไปได้อย่างราบรื่น และปลูกฝังอุดมการณ์ความเป็นครูให้ครูรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลังจากนั้น ครูจะต้องประกอบวิชาชีพอย่างต่อเนื่องยาวนาน ปัจจัยที่จะทำให้ครูมีความคิดใหม่ มีศิลปะการสอนใหม่ๆ ติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ๆ ได้อย่างทันเหตุการณ์ คือ การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ภาระหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครู คือ หน้าที่การสอน การจัดการเรียนรู้ให้กับศิษย์ ได้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของศิษย์ และการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้นได้นั้น มีหนทางเดียวเท่านั้น คือ จะต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และการพัฒนาวิชาชีพครูที่ประสบความสำเร็จขั้นแนวหน้านั้น จะเป็นการพัฒนาที่เริ่มต้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นงานประจำ ตัวอย่างของวิธีการพัฒนาวิชาชีพครูที่ใช้กันในยุคปัจจุบันที่นอกเหนือจากการฝึกอบรมซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมที่ใช้กันมายาวนานอย่างต่อเนื่องแล้ว ในปัจจุบันมีวิธีการพัฒนาวิชาชีพครูที่ใช้กัน ได้แก่ (Barber, 2009)

การสังเกตการสอนของเพื่อน (peer observation) ในเชิงไฮ้ครูจะถูกกำหนดให้ มีหน้าที่ไปเยี่ยมและสังเกตการสอนของเพื่อนครูในชั้นเรียนอย่างน้อยคนละ 8 บทเรียนต่อภาคเรียน

การถอดบทเรียน (lesson study) ครูทั้งในเชิงไฮ้และประเทศญี่ปุ่น ต่างจะต้องร่วมทีมกันทำการวิเคราะห์และพัฒนาการเรียนรู้อุบัติการณ์ การถอดบทเรียน เพื่อสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

การสาธิตการสอน (demonstration lessons) ครูสาธิตการสอนที่เป็นแบบอย่างการปฏิบัติที่ดีในกลุ่มของครูผู้สอน หลังจากนั้นจัดให้มีการอภิปรายและให้ข้อมูลย้อนกลับ

จากตัวอย่างของการปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีพครูดังกล่าว จะพบว่า การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก เพราะครูหลังจากสำเร็จการศึกษาจากสถาบันผลิตครูแล้วก้าวเข้าสู่วิชาชีพ จะมีช่วงชีวิตที่จะต้องทำงานอีกคนละไม่ต่ำกว่า 35 ปี และมีจำนวนสะสมมากขึ้น จนปัจจุบันครูไทยที่ปฏิบัติการสอน มีจำนวนประมาณ 600,000 คน ในทุกสังกัด จึงกล่าวได้ว่า บทบาทการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นภารกิจที่สำคัญ จำเป็นยิ่งกว่าการผลิตครูรุ่นใหม่ป้อนเข้าสู่ระบบเสียอีก แต่ปัญหาปัจจุบันมีคำถามว่า การพัฒนาวิชาชีพครูที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมากที่สุด คือ การประชุมสัมมนาอาจจะมีการปฏิบัติการร่วมกันบ้าง แต่นั่นก็ยังเป็นเพียงการ “บอก” หลักการและทฤษฎีใหม่ให้ครูได้รับทราบ หรืออาจจะมิตัวอย่างของการปฏิบัติให้ดูบ้าง สาธิตให้ดูบ้าง หรืออาจจะให้ลองลงมือปฏิบัติโดยสถานการณ์สมมติบ้างแล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตามทั้งหมดนั้น ก็ยังมีจุดอ่อนอยู่ที่ว่า ยังไม่ใช่วิธีการเรียนรู้ที่เป็นชีวิตจริง ทุกอย่างเป็นสถานการณ์สมมติหรือบอกหลักการเท่านั้น แต่การนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีศิลปะ เป็นเรื่องที่ต้องนำไปปรับและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาเอาเองในอนาคต (Bethell, 2010)

โทรทัศน์ครู เป็นนวัตกรรมการศึกษาเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง (Continuing

Professional Development : CPD) หลักการสำคัญของโครงการ เป็นการเรียนรู้ผ่านรายการโทรทัศน์ ที่เป็นการปฏิบัติที่ดีด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “ภาพหนึ่งภาพ แทนคำพูดพันคำ” รายการมีความยาวประมาณ 15 นาที เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความสนใจของมนุษย์ โดยเป้าหมายสำคัญของรายการคือ มุ่งสร้างแรงบันดาลใจ (inspiration) ให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รายการโทรทัศน์ครู เป็นการถ่ายทำจากสถานการณ์จริง ไม่ใช่การแสดง และคุณภาพการถ่ายทำเน้นการผลิตรายการที่มีคุณภาพสูงระดับคุณภาพเพื่อการออกอากาศ

โทรทัศน์ครู การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง โดยผ่านเทคโนโลยีการบันทึกภาพ

รายการโทรทัศน์ครู มีลักษณะเด่น คือ เป็นรายการที่มีความยาวไม่เกิน 15 นาที เป็นรายการที่ถ่ายทำจากสถานการณ์จริงที่มีใช้การ และบุคลากรทางการศึกษา สารที่นำเสนอจะเป็นการนำเสนอการปฏิบัติที่ดีทางการศึกษาที่ผ่านกระบวนการคัดสรรโดยเครือข่ายและคณะกรรมการเฉพาะที่มีความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์และวิชาชีพครู

ทั้งนี้ การบริหารโครงการโทรทัศน์ครูเป็นการบริหารภายใต้ระเบียบว่าด้วยการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีคณะกรรมการบริหารโทรทัศน์ครู ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน มีหน้าที่ให้ความเห็นเชิงนโยบายต่อแผนการดำเนินงานของโครงการ

ส่วนการบริหารระดับมหาวิทยาลัยบูรพา มีคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย เป็นประธาน และคณะกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษามีหัวหน้าโครงการโทรทัศน์ครูเป็นกรรมการและเลขานุการ ระดับปฏิบัติการบริหารมีคณะกรรมการบริหารโครงการ ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกลีกร เป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาตัดสินใจดำเนินงานตามนโยบายที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารโครงการและตามข้อตกลงตามสัญญาที่กำหนดของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของโครงการโทรทัศน์ครู เพื่อทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติงานของโครงการเพื่อการปรับปรุงการทำงานของโครงการ

สาระและเป้าหมายการผลิตรายการ

เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ครู ครอบคลุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีความสอดคล้องกับการกำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกบทบาทของบุคลากร ได้แก่ กำหนดนโยบายการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำ ครูผู้ช่วย ครูฝึกสอน นิสิตนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ คณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองและอื่นๆ ครอบคลุมทุกแง่มุมของการศึกษา เช่น การเรียนการสอน การบริหารจัดการโรงเรียน คุณภาพชีวิต เป็นต้น

เนื้อหาของรายการมุ่งแก้ปัญหาหลักของการ

ศึกษา ดังนี้

1. ปัญหากลยุทธ์การเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนมีผลคะแนนการวัดผลของไทยและสากลต่ำ

2. ปัญหาการบริหารการศึกษาในโรงเรียน

3. ปัญหาอื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

โดยมีเป้าหมายการผลิตรายการของโครงการใน 3 ปีแรก จำนวนทั้งสิ้น 3,704 รายการ ดังนี้ ปี 2553 จำนวน 920 รายการ ปี 2554 จำนวน 1,392 รายการ และในปี 2555 จำนวน 1,392 รายการ

ระบบเครือข่ายครูและการมีส่วนร่วม

การดำเนินโครงการโทรทัศน์ครู นอกจากการผลิตรายการที่มีคุณภาพแล้ว ยังมีกลยุทธ์การสื่อสารและประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายด้วยระบบเครือข่ายครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย เครือข่ายระดับภูมิภาค จำนวน 9 เครือข่าย โดยมีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัย 9 แห่ง เป็นศูนย์รับผิดชอบการสร้างเครือข่ายระดับพื้นที่ มีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นผู้ดูแลในภาพรวม และมุ่งค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อให้นโยบายและทิศทางแก่สถาบันที่ทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายในแต่ละภูมิภาค

สำหรับบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายครูและบุคลากรทางการศึกษา มุ่งสร้างเครือข่ายครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับพื้นที่ กระตุ้น

ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ประโยชน์จากรายการโทรทัศน์ครู การคัดสรรนวัตกรรม การปฏิบัติที่ดีทางการศึกษาจากพื้นที่เพื่อสะท้อนและให้ข้อมูลกลับมายังโครงการโทรทัศน์ครู เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการพิจารณาผลิตรายการต่อไป

นอกจากนั้น โครงการโทรทัศน์ครูมีการรับสมัครสมาชิก เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมกับโครงการ นับตั้งแต่การสะท้อนความคิดเห็นภายหลังจากนำรายการโทรทัศน์ครูไปใช้ประโยชน์ จนถึงการเป็นต้นแบบของการปฏิบัติที่ดีทางการศึกษาเพื่อนำไปเผยแพร่ในรายการ

ระบบการเผยแพร่รายการ

การเผยแพร่รายการออกอากาศของโทรทัศน์ครูดำเนินการผ่าน 9 ช่องทาง ได้แก่

1. โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม (satellite) ในชื่อสถานีโทรทัศน์ Thai Teachers TV ช่อง MCOT ผ่านดาวเทียม Thai Com 5 (C) 3520/H/28125 V/A/PCR PID 0523/0669/0523 ช่อง Toratutkru ผ่านดาวเทียม Thai Com 5 (C) 3445/H/26667 V/A/PCR PID 0515/0653/0515

2. สถานีโทรทัศน์สาธารณะ (Thai Public Broadcasting Service: TPBS) เริ่มออกอากาศตั้งแต่เดือนเมษายน 2553 เป็นต้นมา

3. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 (The National Broadcasting Services of Thailand: NBT) เริ่มออกอากาศตั้งแต่เดือนตุลาคม 2553 เป็นต้นมา

4. การเผยแพร่ทางโทรทัศน์อินเทอร์เน็ต

(IPTV) เริ่มออกอากาศเดือนพฤษภาคม 2553

5. การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ในชื่อ www.thaiteachers.tv เริ่มเผยแพร่วันที่ 1 มีนาคม 2553

6. สถานีโทรทัศน์โลกพระพุทธศาสนา แห่งประเทศไทย (The World Buddhist Television of Thailand : WBTV)

7. สถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television : ETV) ของศูนย์เทคโนโลยี การศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

8. โทรทัศน์ทางสายในท้องถิ่น (local cable television) เผยแพร่จำนวน 22 แห่ง ใน 15 จังหวัด

9. การเผยแพร่แผ่นบันทึกข้อมูลรายการ ให้แก่โรงเรียนทั่วประเทศทุกรายไตรมาส เริ่ม จัดส่งดีวีดีชุดที่ 1 วันที่ 16 มกราคม 2553 เป็นต้น มา รวมทั้งเผยแพร่รายการให้แก่คณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ในการจัดอบรม และการทำวิจัยของคณาจารย์ โดยมีการลงนามความร่วมมือระหว่างคณะ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศกับคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2554

ระบบการติดตามประเมินผล

การติดตามประเมินผลโครงการ มีการ ดำเนินการใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินผลโดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการมอบ

หมายอย่างเป็นทางการจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยผลการประเมินจะถูกสะท้อนสู่คณะกรรมการบริหารโครงการ โทรทัศน์ครุโดยตรง

2. การประเมินผลโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีลักษณะเป็นการประเมิน ภายในเพื่อการปรับปรุงการทำงานของโครงการ

กระบวนการ แนวคิดในการจัดทำ รายการโทรทัศน์ครุและการจัดผัง ขอบเขตรายการ

การจัดทำรายการโทรทัศน์ครุ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารายการโทรทัศน์ คุณภาพสูง ที่เอื้อต่อการพัฒนาครู และบุคลากร ทางการศึกษา มีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กระบวนการ เรียนรู้ และการบริหารการศึกษา โดยมีช่อง ทางการเผยแพร่รายการที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ สำคัญในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรครู อันจะ นำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพครู และพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโดยรวมของประเทศ โดยแนวคิดใน การจัดทำรายการโทรทัศน์ครุ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การผลิตรายการโทรทัศน์ เป็นองค์ ประกอบสำคัญที่สุด เพราะเป็นรายการความรู้ องค์ความรู้ หรือนวัตกรรมที่จะนำไปใช้ให้ครู เกิดการเรียนรู้และมีมุมมองระดับสากล

2. ช่องทางการรับชม เป็นเครื่องมือใน การสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ เข้าใจ และ สนใจติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

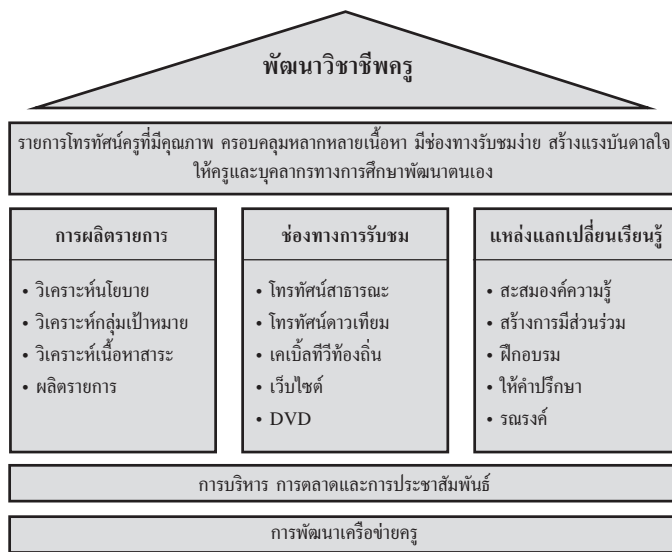

3. แหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นโอกาส และกิจกรรมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ประชาชนผู้สนใจได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ จะต้องเชื่อมโยง และบูรณาการกันในกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้รายการโทรทัศน์ครูที่ผลิตขึ้นมีคุณภาพ

สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์บรรลุผลตาม เป้าหมายที่กำหนด โดยมีกระบวนการด้านการ ตลาด การประชาสัมพันธ์ และการบริหาร เพื่อ เป็นเครื่องมือช่วยให้โครงการฯ ดำเนินงานได้ ตามแผน และกระบวนการพัฒนาเครือข่ายครู เพื่อให้รายการโทรทัศน์ครูมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป

กรอบแนวคิดโครงการโทรทัศน์ครู

ที่มา : มหาวิทยาลัยบูรพา. (2552). เอกสารข้อเสนอโครงการพัฒนาระบบ Teacher TV การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหา ออกแบบ จัดทำรายการ พัฒนา และผลิตเผยแพร่ เนื้อหาบนสื่อ. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

1. กระบวนการในการผลิตรายการโทรทัศน์

1.1 การวิเคราะห์นโยบายการศึกษา ของประเทศ เพื่อเสนอแนะกรอบการพัฒนา รายการ Teacher TV ให้มีเนื้อหาสาระ สันับสนุนนโยบายการศึกษา โดยกำหนด แนวคิดจัดทำรายการจากกรอบนโยบายดังกล่าว แบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก 1) หัวข้อนวัตกรรม การเรียนการสอนเพื่อการนำเสนอนวัตกรรม

เรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนแบ่งแยก ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) หัวข้อนวัตกรรม การบริหาร นำเสนอแนวคิดในการบริหารจัดการ และพัฒนาโรงเรียนในภาพกว้าง 3) หัวข้อการ แก้ปัญหาเฉพาะด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการ แก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริม การทำงานของครูและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

1.2 การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำเสนอนวัตกรรมให้ตอบสนองกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาแต่ละกลุ่มให้แนวคิดใหม่ๆ เพื่อนำไปปรับใช้ในการสอนแบ่งเบาภาระในการจัดเตรียมการเรียนการสอนของครู สำหรับนิสิตครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ที่ยังไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนซึ่งมีความต้องการแบบอย่างที่ดี ต้องการความรู้เรื่องเทคนิคการสอน โดยเฉพาะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติได้จริงทันที ซึ่งโครงการโทรทัศน์ครูรวบรวมตัวอย่างที่ดีไว้หลายร้อยแบบ

1.3 การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ เพื่อคัดสรรต้นแบบการปฏิบัติที่ดีสำหรับผลิตรายการให้ครอบคลุมเทคนิคการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม นโยบายรัฐบาลในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาการศึกษา การบริหารโรงเรียนของผู้บริหาร การพัฒนาการศึกษา รวมถึง การจัดการเรียนการสอน การวัดผล ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน พัฒนาการนักเรียน กิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนานักเรียน และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนสอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกช่วงชั้น

1.4 การผลิตรายการ จะคำนึงถึงคุณค่าด้านคุณภาพเป็นสำคัญที่สุด กล่าวคือรายการจะต้องตอบสนองปัญหาการศึกษาได้ครอบคลุมหลายด้าน ครูสามารถนำเนื้อหาในรายการไปประยุกต์ใช้ได้โดยง่าย ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการโรงเรียน คณาจารย์และนิสิต

นักศึกษาฝึกสอนคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และสถาบันราชภัฏต่างๆ มีแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพ ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนการศึกษาในโรงเรียนมากขึ้น การได้มาซึ่งคุณค่าด้านคุณภาพ จะเกิดขึ้นได้จากปัจจัยดังนี้

1) ผู้ผลิตรายการมีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตรายการ และเนื้อหาวิชาการ หรือผู้ผลิตรายการมีประสบการณ์ในการผลิตรายการแบบมืออาชีพ โดยมีคณะที่ปรึกษาเป็นอาจารย์และ/หรือผู้บริหารโรงเรียน

2) มีการสำรวจข้อมูลวิจัย และวิเคราะห์ปัญหาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลิตรายการได้ตอบสนองความต้องการของผู้ชม

3) มีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและวิธีการนำเสนอให้น่าติดตาม

4) ด้านการผลิตรายการ ต้องถูกกำหนดโครงสร้างให้มีความหลากหลายเพื่อความน่าติดตามชม และตอบสนองกลุ่มเป้าหมายในทุกระดับได้ใน 2 ด้าน คือ ความหลากหลายด้านเนื้อหา มีรายการที่เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ การบริหารจัดการโรงเรียน และการแก้ปัญหาเฉพาะด้าน ความหลากหลายด้านรูปแบบวิธีการนำเสนอ มีรายการหลักเป็นประเภทสารคดี และมีรูปแบบอื่นๆ เช่น รายการสนทนา รายการเกมโชว์ และรายการเรียลลิตี้โชว์

5) นอกเหนือจากรายการในประเทศแล้ว โทรทัศน์ครูมีรายการที่แสดงถึงนวัตกรรมการศึกษาที่ดี ที่ได้รับการสำรวจแล้วว่า มีประโยชน์

ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ รายการโทรทัศน์ครูของประเทศไทย

6) มีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชมผ่านกิจกรรมพิเศษของรายการโทรทัศน์ครู ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาทางการศึกษา โดยให้ครูทั่วประเทศสมัครเข้าร่วม เช่น การให้วิทยากร อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ไปนิเทศก์ครูในต่างจังหวัดที่ต้องการคำแนะนำในการจัดการเรียนการสอน ผู้อำนวยการไปอบรมการบริหารจัดการโรงเรียนในประเทศไทย

7) มีการจัดกิจกรรมเสริม เช่น การอบรมหรือเสวนา โดยนำรายการมาเป็นสื่อในการอบรมเสวนา เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายเพิ่มเติมซึ่งจัดทำได้ในระดับโรงเรียน ไปจนถึงในระดับประเทศ

2. กระบวนการจัดการช่องทางการรับชม

ช่องทางการรับชมเป็นกระบวนการที่จะนำนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาครูและการศึกษาไทยที่มีประสิทธิภาพไปสู่กลุ่มเป้าหมายจำนวนมากให้สามารถรับชมได้อย่างสะดวก และทั่วถึง ติดตามชมได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนประหยัดเวลาและงบประมาณ นับเป็นภารกิจที่ท้าทายของการปฏิรูปการศึกษาไทยในทศวรรษที่สอง

รายการโทรทัศน์ครู จึงคำนึงถึงคุณค่าด้านปริมาณของผู้ชม ซึ่งจะเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ ด้วยเหตุผลดังนี้

1) ครูทั่วประเทศและผู้สนใจสามารถรับชมได้โดยง่ายจากสถานีโทรทัศน์ช่องฟรีทีวี ไม่

ต้องเดินทางไปที่ไหน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

2) ครูผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถรับชมทางเว็บไซต์ได้ตามเวลาและสถานที่ที่สะดวกตลอด 24 ชั่วโมง และยังสามารถดาวน์โหลดข้อมูลมาเก็บไว้เพื่อชมต่อไปได้

3) ครูที่อยู่ห่างไกลสามารถรับชมได้จากวีดิทัศน์ที่จัดส่งให้

4) เนื้อหาของรายการครอบคลุมทุกแง่มุมของการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา

5) รายการส่วนใหญ่มีความยาว 15 นาที สะดวกต่อการรับชม ไม่ทำให้เกิดความน่าเบื่อ

6) การผลิตรายการเป็นมาตรฐานสากล มีความน่าติดตามชมและได้สารประโยชน์

ทั้งนี้ คุณค่าด้านปริมาณ หมายถึง การทำให้ครูทั่วประเทศประมาณ 400,000 - 600,000 คน มีช่องทางในการรับชมได้โดยง่าย ด้วยสื่อที่รองรับครบทุกด้าน และมีช่องทางที่สามารถติดตามชมรายการอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง เพราะฉะนั้น การได้มาซึ่งคุณค่าด้านปริมาณ จะเกิดขึ้นได้จาก 2 ปัจจัย กล่าวคือ ช่องทางการรับชม และการประชาสัมพันธ์

ช่องทางการรับชม

การสร้างช่องทางสะดวกที่หลากหลายสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์สาธารณะ โทรทัศน์ดาวเทียม เว็บไซต์ ตลอดจน DVD สำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ยังมีการกระตุ้นให้เกิดการติดต่อแบบการสื่อสาร 2 ทางโดยใช้กิจกรรมในเว็บไซต์เป็นเครื่องมือ เป็นเวทีสำหรับการสื่อสาร 2 ช่องทางที่รวดเร็วเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาและเป็นช่องทางการ

สื่อสารของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายครู เพื่อแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการสอน วิธีการแก้ไขปัญหา และรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

จากการสำรวจข้อมูลด้านจำนวนผู้ชม (เรตติ้ง) ของ AC Nielsen และการสำรวจครู

จำนวน 300 คนในจังหวัดชลบุรี พบว่า ช่องทางที่ผู้ชมรับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดคือ “ฟรีทีวี”

ช่อง 3 5 7 9 11 และทีวีไทย

ฉะนั้น ช่องทางการเผยแพร่เพื่อให้รองรับทุกกลุ่ม ทุกเวลา มีดังนี้

สถานีโทรทัศน์ ทีวีไทย	ทุกวันจันทร์-ศุกร์ วันละ 15 นาที เวลา 05.45 - 06.00 น.	เริ่ม 3 เมษายน 2553
เว็บไซต์ www.thaiteachers.tv	24 ชั่วโมง	เริ่ม 8 กุมภาพันธ์ 2553
ทีวีดี (จัดส่งถึงโรงเรียน)	-	เริ่ม 1 มีนาคม 2553
โทรทัศน์อินเทอร์เน็ต หรือ IPTV	24 ชั่วโมง	เริ่ม พฤษภาคม 2553
โทรทัศน์ดาวเทียม (cable) ช่องต่าง ๆ เช่น ทูวี่ซันส์ , เนชั่น แชนแนล, เคเบิลท้องถิ่นทั่วภูมิภาค	24 ชั่วโมง	เริ่ม สิงหาคม 2553

การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ทราบถึงช่องทาง การรับชม มีแผนการดำเนินการดังนี้

1) ทีวีไทย มีการทำข่าวประชาสัมพันธ์ การลงนามข้อตกลงความร่วมมือ สปอตโฆษณา ประชาสัมพันธ์รายการโทรทัศน์ครูในช่องทีวีไทย ประชาสัมพันธ์ในรายการอื่นๆ ของช่องทีวีไทย เช่น รายการไทยมุง

2) งานแถลงข่าว โดยมีนายกรัฐมนตรี ร่วมงาน

3) โฆษณาในสื่อต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ป้ายโฆษณาติดตั้งที่โรงเรียน และ แหล่งชุมชน โปสเตอร์ส่งให้โรงเรียนทั่วประเทศ ประมาณ 30,000 แห่ง

4) จัดหมายข่าวถึงสมาชิก

3. แหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1) สะสมองค์ความรู้ เป็นแหล่งรวบรวม และสะสมนวัตกรรมซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรม การบริการ และนวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหา เฉพาะด้าน เพื่อเป็นศูนย์กลางของแหล่งการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คล้ายห้องสมุดที่สะสม นวัตกรรมที่มาจากตัวอย่างจริง สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ทันที

2) สร้างการมีส่วนร่วม เพื่อให้ครูรู้สึกถึง ความเป็นเจ้าของ และมีความผูกพันกับโครงการ มีการจัดกิจกรรม เพื่อให้ครูซึ่งเป็นกลุ่ม เป้าหมายหลักได้รับทราบความคืบหน้าข่าวสาร นวัตกรรม การเรียนสอนใหม่ๆ ที่ทันสมัย ได้มี ส่วนร่วมกับการนำเสนอเนื้อหาที่ต้องการรับชม

เพื่อให้เนื้อหารายการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ชม มีส่วนร่วมกับการนำเสนอ นวัตกรรมใหม่ นอกจากนี้ยังมีการพูดคุยระหว่างครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเว็บไซต์ www.thaiteachers.tv เป็นสื่อกลาง

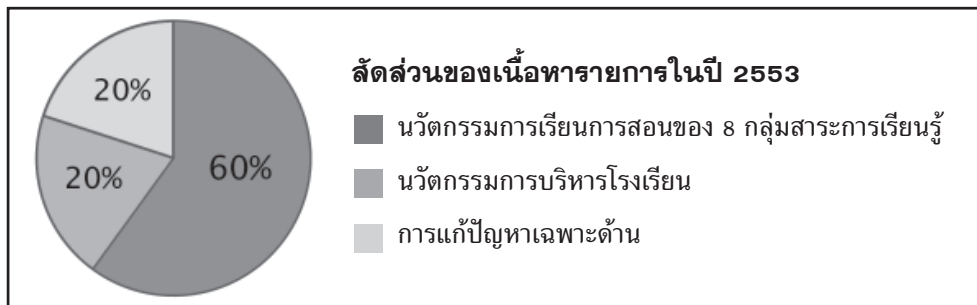
3) จัดฝึกอบรมสัมมนาตามภูมิภาค ในลักษณะการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อกระตุ้นให้ครูเกิดความสนใจโครงการ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการสัมมนาประจำปี เพื่อให้ครูได้มีเวทีนำเสนอผลงาน และนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

4) ให้คำปรึกษา สร้างแหล่งเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง ด้วยการสื่อสาร 2 ช่องทาง โดยผู้ชมหรือสมาชิกเครือข่ายครู สามารถถามปัญหาข้อสงสัยจากผู้เชี่ยวชาญผ่านทาง website หรือติดตามรายการที่อยู่ในรูปแบบวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน เพื่อสร้างความเข้าใจในการนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

5) รณรงค์ จัดให้มีนิทรรศการสัญจร (road show) เพื่อการประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้ครูและผู้สนใจรับรู้ถึงช่องทางการเรียนรู้แหล่งใหม่และประโยชน์ของโครงการ

สัดส่วนของแต่ละประเภทของเนื้อหารายการในปีงบประมาณ 2553 ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนวัตกรรมการเรียนการสอนของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
2. ด้านนวัตกรรมการบริหารโรงเรียน
3. ด้านการแก้ปัญหาเฉพาะด้าน

จำนวนตอน

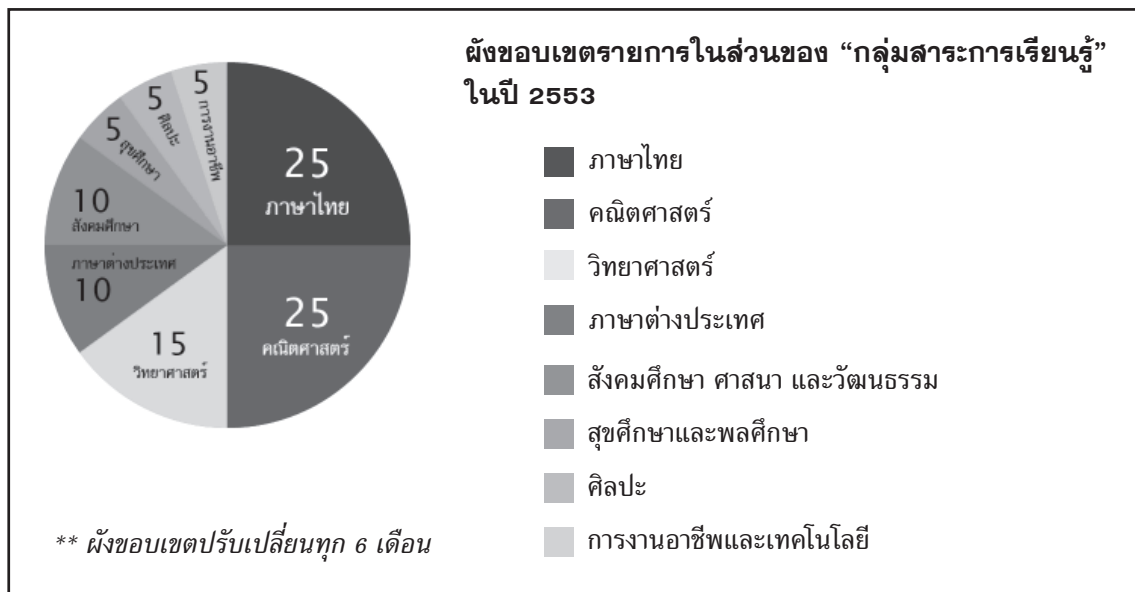
นวัตกรรมการเรียนการสอน	60 %	500 ตอน
นวัตกรรมการบริหารจัดการ	20 %	160 ตอน
การแก้ปัญหาเฉพาะด้าน	20 %	160 ตอน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). *โครงการพัฒนาระบบ Teacher TV การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหาออกแบบ จัดทำบทรายการ พัฒนา และผลิตเผยแพร่ เนื้อหาบนสื่อ*. ใน เอกสารรายงานโครงการงวดที่ 1 โครงการโทรทัศน์ครู. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

การกำหนดสัดส่วนของเนื้อหารายการ พิจารณาจาก

1. ครอบคลุมทุกแง่มุมของการศึกษา
2. ครอบคลุมทุกบทบาทของบุคลากรทางการศึกษา
3. นโยบายรัฐบาล
4. ผลสำรวจและวิจัยความต้องการครู

สัดส่วนด้าน “นวัตกรรมการเรียนการสอนของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้”

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ร้อยละ	จำนวนตอน
ภาษาไทย	25	125
คณิตศาสตร์	25	125
วิทยาศาสตร์	15	75
ภาษาต่างประเทศ	10	50
สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	10	50
สุขศึกษา และพลศึกษา	5	25
ศิลปะ	5	25
การงานอาชีพ และ เทคโนโลยี	5	25

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2553). *โครงการพัฒนาระบบ Teacher TV การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหาออกแบบ จัดทำบทรายการ พัฒนา และผลิตเผยแพร่ เนื้อหาบนสื่อ. ใน เอกสารรายงานโครงการ วงดที่ 1 โครงการโทรทัศน์ครู. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.*

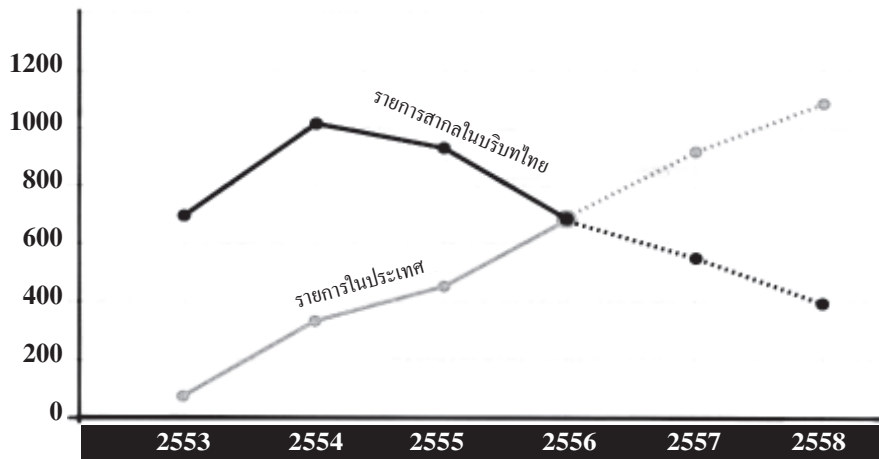

การกำหนดขอบเขตรายการ พิจารณาจาก

1. ผลสอบ NT ในปี 2551 ไทย วิทยุ คณิต คะแนนต่ำ
2. โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551 ไทย วิทยุ คณิต มีจำนวนเวลามากที่สุด
3. วิชาที่เป็นรากฐานของวิชาอื่น คือ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์

ผังขอบเขตรายการในปี 2553 - 2555 และแนวโน้มในอนาคต

ผังขอบเขตรายการ
รายการในประเทศและรายการสากลในบริบทไทย ในช่วงคั้งต้น ปี 2553-2555

แผนการผลิตจำนวนรายการในปีงบประมาณ 2553 - 2555

แผนการผลิต	2553	2554	2555	รวม
รายการในประเทศ(ตอน)	120	320	412	852
รายการสากลในบริบทไทย(ตอน)	700	1,072	980	2,752
รวมจำนวนตอน	820	1,392	1,392	3,604
จำนวนตอนตาม TOR	600	1,500	1,500	3,600

ที่มา : มนตรี แยมกลีกร และคณะ. (2553). รายงานโครงการวิจัย เรื่อง การประเมินสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุป

โครงการโทรทัศน์ครู ถือว่ายังเป็นนวัตกรรมการศึกษาเพื่อการพัฒนาครูเป็นเป้าหมายหลัก ด้วยหลักการ แนวคิด และการผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรมนี้ ถือว่าเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่อาจจะก้าวล้ำยุคกว่าสภาพความพร้อมที่แท้จริงของระบบการศึกษา ไม่ว่าจะในประเทศไทย หรือประเทศต่างๆ ทั่วโลก เพราะโดยสภาพความเป็นจริง โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ยังขาดความพร้อมอีกมากสำหรับประเทศไทย งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาที่จำกัดและความจำเป็นด้านอื่น ยังมีความต้องการที่จำเป็นมากกว่า นอกจากนี้ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของครูยังอยู่ในระดับที่มีข้อจำกัด (มนตรี แยมกสิกรและคณะ, 2553) รวมถึงเงื่อนไข นโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทย ยังขาดความต่อเนื่อง ปัจจัยเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของนวัตกรรมการศึกษา “โทรทัศน์ครู” อย่างแน่นอน แต่เงื่อนไขที่จะช่วยให้ นวัตกรรมการศึกษาขั้นนี้พัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้คือ การยอมรับและการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมโทรทัศน์ครู ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนิสิตนักศึกษาครู อย่างเข้มข้น กว้างขวาง จริงจังเท่านั้น จึงจะเป็นเกราะกำบังให้ นวัตกรรมการศึกษาขั้นนี้อยู่รอดและพัฒนาต่อไปได้ จึงเป็นเรื่องของอนาคตทางการศึกษาที่ต้องเฝ้าติดตามต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). โครงการพัฒนาระบบ Teacher TV การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหา ออกแบบ จัดทำ บทรายการ พัฒนา และผลิตเผยแพร่ เนื้อหาบนสื่อ. ใน *เอกสารรายงานโครงการงวดที่ 1 โครงการโทรทัศน์ครู*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มนตรี แยมกสิกร และคณะ. (2553). *รายงานโครงการวิจัย เรื่อง การประเมินสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2552). *เอกสารข้อเสนอโครงการพัฒนาระบบ Teacher TV การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหา ออกแบบ จัดทำ บทรายการ พัฒนา และผลิตเผยแพร่ เนื้อหาบนสื่อ*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Bethell, A. (2010, February 3) [Interview by Montree Yamkasikorn at Teacher TV, UK]
- Barber, M. (6 August 2009). Education excellence: strategies of top-performing nations. Retrieved Oct. 7, 2009, from <http://www.bushfoundation.org/>

ปรากฏการณ์ฆ่าตัวตาย ในนักเรียน นักศึกษาไทย มุมมองด้านสังคมศาสตร์และการศึกษา Suicide in Thai Student: Sociology and Educational Perspective

ดนุลดา จามจรัส* กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)

บทคัดย่อ

อัตวินิบาตกรรมหรือการฆ่าตัวตาย (Suicide) ถือเป็นปัญหาที่ควรป้องกันมิให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะในนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต บทความนี้มุ่งความสนใจใน 2 ประเด็น คือ (1) อะไรคือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฆ่าตัวตายในนักเรียน นักศึกษา ระบบการศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องหรือกดดันให้มีการฆ่าตัวตายหรือไม่ (2) เพราะเหตุใดการศึกษาจึงไม่สามารถทำให้ผู้ที่ผ่านระบบการศึกษาสามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงและใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาได้ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีทางสังคมเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายของเอมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) ร่วมกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของไทย ทำการวิเคราะห์ใน 3 ด้าน กล่าวคือ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม (2) กฎระเบียบ บรรทัดฐานและระบบการให้คุณค่าของสังคมไทย และ (3) ระบบการศึกษากับบุคคล และสังคมกับการให้คุณค่าต่อระบบการศึกษา

คำสำคัญ การฆ่าตัวตาย นักเรียน นักศึกษาไทย มุมมองด้านสังคมศาสตร์และการศึกษา ทฤษฎีทางสังคมเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายของเอมิล เดอร์ไคม์

Abstract

Suicide or self-destruction is a problem that should be able to prevented, especially in a student, who is a future of nation. This article focuses on two issues: (1) what are the factors that influence suicide in student; is educational system one of the major factors causing the suicide? (2) why cannot the education prevent students from committing suicide, and help them solve problems? The concept of Emile Durkheim's theory of suicide, together with issues related to the Thai education was used. The issues of student's suicide were analyzed in three aspects, which are firstly, the aspect of relationship between individual and society; secondly, rules, regulation and social norms in Thai society, and thirdly, the aspect of educational system toward individual and the aspect of social values towards the educational system.

Keywords : Suicide, Thai Student, Sociology and Educational Perspective, Durkheim's Theory of Suicide

*อาจารย์ประจำสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

อัตวินิบาตกรรมหรือการฆ่าตัวตาย (Suicide) ตามการให้ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ศูนย์สารสนเทศ ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ในทางการแพทย์และสาธารณสุขถือว่าเป็นสาเหตุการเสียชีวิตที่ป้องกันได้ และทางด้านสังคมถือว่าเป็นปัญหาที่ควรป้องกันมิให้เกิดขึ้น แม้ในปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 เป็นต้นมา โดยสถิติในปี พ.ศ.2553 ที่กระทรวงสาธารณสุขรวบรวมมา พบว่า มีผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จอยู่ที่ 5.90 คนต่อประชากร 1 แสนคน (โครงการช่วยเหลือผู้ที่เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย, 2554) ซึ่งเมื่อเทียบกับอัตราการฆ่าตัวตายในประเทศญี่ปุ่น ประเทศศรีลังกา ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าประเทศไทยยังประสบปัญหาน้อยกว่า (OK Nation Blog, 2551)

ในขณะที่ข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติกรมสุขภาพจิต และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งแต่ปี 2548-2553 พบว่า วัยทำงานอายุระหว่าง 15-59 ปี เป็นกลุ่มคนที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงสุด คือ 7.1 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคน ในจำนวนนี้กลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 25-59 ปี มีอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ที่ 4.6 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคน มากกว่ากลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ซึ่งมีอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ที่ 2.2 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคน ทั้งนี้ ผู้ที่ฆ่าตัวตายส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเกือบ 4 เท่าตัวของการฆ่าตัวตาย

ของทุกปี (วิชาการ.คอม, 2554) อย่างไรก็ตามความตื่นตัวของสังคมไทยต่อปัญหาการฆ่าตัวตายของคนในสังคมมีมากขึ้น อาจจะเป็นเนื่องจากโอกาสการเข้าถึงข่าวสารของประชาชนที่มีมากขึ้น รวมถึงการให้รายละเอียดของข่าวที่เจาะลึกถึงสาเหตุการฆ่าตัวตายในกรณีต่างๆ สำหรับผู้เขียนเองได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการฆ่าตัวตายในวัยรุ่น โดยเฉพาะในนักเรียน นักศึกษา ทั้งนี้ ผู้เขียนได้มุ่งความสนใจใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. อะไรคือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฆ่าตัวตายของวัยรุ่น โดยเฉพาะในนักเรียน นักศึกษาระบบการศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องหรือกดดันให้มีการฆ่าตัวตายหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์สถิติการฆ่าตัวตายของนักเรียน นักศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการวิเคราะห์ที่ปรากฏการณ์ดังกล่าว พบว่า สถิตินิสิต นักศึกษาที่ฆ่าตัวตายย้อนหลังระหว่างปี 2544-2550 เฉพาะที่เป็นข่าวตามสื่อต่างๆ มีนักศึกษาฆ่าตัวตายทั้งสิ้น 66 คน และฆ่าตัวตายสำเร็จ 61 คน คิดเป็นร้อยละ 92.42 แยกเป็นชายร้อยละ 72 หญิงร้อยละ 28 วิธีฆ่าตัวตายสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ กระโดดตึก ใช้อาวุธปืน และกระโดดน้ำ กระแสการฆ่าตัวตายเกิดจากความกดดันทางด้านสังคม การศึกษา และเรื่องส่วนตัว สาเหตุหลักเอนเอียงไปในทิศทางการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่น่าเป็นเรื่องที่ร้ายแรง แต่เยาวชนจำนวนไม่น้อยมีความกดดันและความคาดหวังกับการเรียนสูง (โลกวันนี้รายวัน, 2550) จากตัวเลขดังกล่าว แม้จะดูเป็นตัวเลขจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ แต่ความสำคัญอยู่ที่ว่า การฆ่าตัวตายถือเป็นการตายก่อนถึงวัยอันควร (premature death) และ

คงไม่มีใครอยากให้เหตุการณ์การฆ่าตัวตายของนักเรียน นักศึกษาเกิดขึ้นอีกเป็นรายต่อไป เพราะคนกลุ่มนี้คือกำลังสำคัญของชาติในอนาคต และจากข้อมูล ดังกล่าว ทำให้เกิดความคิดต่อไปอีกว่า มีปัจจัยอื่นใดอีกหรือไม่ที่ทำให้ให้นักเรียน นักศึกษาคิดหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย เพื่อที่จะได้มองประเด็นของการฆ่าตัวตายในนักเรียน นักศึกษาได้อย่างรอบด้านมากขึ้น และจะได้หาทางแก้ไขและป้องกันการฆ่าตัวตายที่อาจจะเกิดขึ้นในรายต่อ ๆ ไปได้อย่างถูกต้อง

2. เพราะเหตุใดการศึกษาจึงไม่สามารถทำให้ผู้ที่ผ่านระบบการศึกษาสามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงและใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาได้ สำหรับในประเด็นนี้ ผู้เขียนได้ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับระบบการศึกษาของไทย เนื่องด้วยระบบการศึกษาไทยตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ที่มุ่ง (1) พัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมมีคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) จากข้อความดังกล่าวข้างต้น การที่นักเรียน นักศึกษาจำนวนหนึ่งใช้การฆ่าตัวตายตัดสินปัญหาไม่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดเนื่องมาจากความกดดันทางการศึกษาหรือด้วยปัจจัยอื่นใดนั้น หมายความว่าอย่างไร หรือเป็นไปตามที่สุลักษณ์ ศิวลักษณ์ ได้เขียนบรรยายไว้ในหนังสือความ

เป็นเลิศทางวิชาการว่า “...บุคคลอย่างโสกราตีส เปโลโต อริสโตเติล ซึ่งถือว่าเป็นนักปราชญ์ชั้นนำ นั้น มีอิทธิพลต่อบุคคลร่วมสมัยอันจำกัดอย่างมาก แม้จะมีคุณค่าทางวิชาการ ตลอดจนในทาง ความดี ความงาม และความจริงสืบต่อมาถึงคนรุ่นหลัง แต่ตัวท่านเองแต่ละคนมักเอาตัวไม่รอด... เข้าตำราคล้ายๆ พวกวิชาท่วมหัวเอาตัวไม่รอด...” (ส. ศิวลักษณ์, 2541: น.21-23)

สำหรับบทความนี้มีความมุ่งหมายที่จะอธิบายปรากฏการณ์การฆ่าตัวตายของวัยรุ่น โดยเฉพาะในนักเรียน นักศึกษา โดยประเด็นในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะไม่รวมผู้ที่ฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติทางจิต แต่จะเน้นทางด้านสังคมวิทยาและสิ่งแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบของบุคคลเป็นหลัก ด้วยการ ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีทางสังคมเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายของเอมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) ร่วมกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของไทย

เอมิล เดอร์ไคม์ กับทฤษฎีทางสังคม เกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย

เอมิล เดอร์ไคม์ เป็นนักสังคมศาสตร์ชาวฝรั่งเศส เขาได้เริ่มทำการศึกษาปัญหาการฆ่าตัวตายของคนในสังคมยุโรปในปี ค.ศ.1888 โดยใช้การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสังคมศาสตร์ แทนที่จะใช้การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ซึ่งในยุคนั้นถือว่าเป็นการกระทำที่ยากเพราะคนในสมัยนั้นมีความเชื่อว่าการฆ่าตัวตายเป็นปัญหาความผิดปกติทางระบบประสาท (nervous disorder) และความแปรปรวนทางจิตของแต่ละบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ แต่สำหรับเดอร์ไคม์เองแล้ว เชื่อว่าสังคมเป็นสาเหตุ